

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Egyenlőségközpontú Unió: Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021-2030)

(COM(2021) 101 final)

(2021/C 374/09)

Előadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.3.26.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.6.21.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.7.7.
Plenáris ülés száma:	562.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	233/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló új uniós stratégiát, amely tartalmaz számos olyan javaslatot, amelyet az európai fogyatékossgügyi mozgalom és a civil társadalom terjesztett elő. Emellett tükröz számos javaslatot az EGSZB 2019-es véleményéből⁽¹⁾, törekszik a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény (CRPD) uniós szintű végrehajtására, és alapvető fontosságú részét képezi az egyenlőségközpontú Uniónak. Mindazonáltal az EGSZB aggodalmának ad hangot a kötelező intézkedések és a stratégia végrehajtásáról szóló kemény jogszabályok felpuhítása miatt, miközben elismeri, hogy az új stratégia a törekvéseit tekintve egyértelmű előrelépés a 2010 és 2020 közötti időszakra szóló stratégiához képest.

1.2. A fogyatékossgügyi platform létrehozására irányuló kötelezettségvállalás nagyon ígéretes, ugyanakkor gyenge végrehajtás esetén csalódást is kelthet. Átláthatóságra van szükség a tagokat, az ülések napirendjét és az eredményeket illetően (lehetővé téve a napirendi pontokkal kapcsolatos észrevételek megfogalmazását). A platformnak biztosítania kell továbbá, hogy a fogyatékossgal élők szervezetei határozottan hallathassák hangjukat. Meggyőződésünk szerint az EGSZB-nek ezen a téren szerepet kell játszania, és helyet kell foglalnia az asztalnál.

1.3. Erősíteni kellene a kapcsolatot a fogyatékossgügyi stratégia, valamint a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében megvalósuló jelentős beruházások között. Emellett biztosítani kell és maximálisan ki kell aknázni a szociális jogok európai pillérére vonatkozó uniós cselekvési terv és különösen a pillér 17. alapelveinek végrehajtásával és nyomon követésével fennálló kapcsolatot. Az EGSZB egyértelműbb és erőteljesebb stratégiát szeretne látni az Európai Bizottság részéről arra vonatkozóan, hogy miként lehetne előmozdítani a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköznek a fogyatékossgal élő személyek világszerte történő kilábalását szolgáló tagállami felhasználását. Az Európai Bizottságnak foglalkoznia kell azokkal a tagállamokkal, amelyek terveit nem voltak átláthatóak, vagy nem követik az Európai Bizottságnak a civil társadalommal való érdemi egyeztetés szavatolását célzó iránymutatásait. Továbbá az Európai Bizottságnak határozottan el kell utasítania a CRPD-vel szembe nem forduló beruházásokra irányuló terveket, így például az intézményi gondozás rendszereibe történő beruházásokat.

1.4. Az EGSZB örömmel nyugtázza az AccessibleEU központra irányuló javaslatot, noha az egyelőre nem teljesíti az EGSZB azon kérését, hogy kerüljön felállításra egy uniós akadálymentességi testület. Az Európai Bizottságnak egyértelműnek és átláthatónak kell lennie azzal kapcsolatban, hogy miként tervezi finanszírozni és személyzetrel ellátni ezt a hivatalt, és hogyan fogja biztosítani a fogyatékossgal élők képviselőit, akiknek házon belül, alkalmazottakként és szakértőkként kell képviselteniük magukat, nem pedig csupán megkérdőjelezett külső szereplőkként.

1.5. Az EGSZB határozottan támogatja az európai fogyatékossgügyi kártyára vonatkozó kiemelt kezdeményezést, és úgy véli, hogy az elősegítheti a jelentős változást. Ugyanakkor az EGSZB sajnálja, hogy egyelőre nincs kötelezettségvállalás azzal kapcsolatban, hogy miként biztosítható a kártya tagállamok általi elfogadása. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az európai fogyatékossgügyi kártyát rendelet útján kell létrehozni, amely által az Unió-szerte közvetlenül alkalmazandó és végrehajtható lenne.

⁽¹⁾ HL C 97., 2020.3.24., 41. o.

1.6. Az EGSZB támogatja azt a tervet, miszerint 2023-ban útmutató készül a fogyatékossgal élő polgárok választási folyamatban való részvételére vonatkozó helyes választási gyakorlatról. Emellett támogatja a tagállamokkal, az európai választási együttműködési hálózattal és az Európai Parlamenttel tervezett, arra irányuló munkát, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal azonos alapon gyakorolhassák politikai jogaikat. Az EGSZB e célkitűzés előbbre hozatalát javasolja, hogy a nemzeti és helyi hatóságoknak legyen idejük arra, hogy akadálymentesebb gyakorlatokat fogadjanak el a 2024. évi európai választások előtt.

1.7. Nincsenek külön intézkedések, amelyek a fogyatékossgal élő nők és lányok szükségleteit kezelnék. Az EGSZB kéri ennek lehetőség szerinti orvoslását annak biztosításával, hogy a nemi dimenzió általánosan érvényesüljön valamennyi, a stratégiában már szereplő intézkedésben. Különös gondossággal kell ezt kezelni az erőszak leküzdésére irányuló intézkedések esetében. A női fókusz ki kellene továbbá terjeszteni azokra a családtagokra, akik tartós és informális gondozást biztosítanak fogyatékossgal élő hozzátartozóik számára, mivel a nők különösen gyakran vállalnak magukra gondozói szerepeket. A stratégia felülvizsgálatát követően az EGSZB szeretné, ha a stratégia időtartamának második felére javaslat születne egy, a fogyatékossgal élő nőkkel kapcsolatos külön kiemelt kezdeményezésre.

1.8. Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréssel és az erőszak áldozatává váló, fogyatékossgal élő személyekkel foglalkozó intézkedések rendkívül fontosak. Az EGSZB véleménye szerint ezen intézkedések – különösen az igazságügyi rendszerben dolgozó szakemberek és a bűnüldöző szervek tagjai számára biztosított képzés – keretében azzal kapcsolatban is iránymutatást kell adni, hogy miként biztosítható, hogy a fogyatékossgal élő személyektől ne tagadják meg az igazságszolgáltatáshoz való jogot jogi cselekvőképzetlenség okán, illetve ne szembesüljenek késedelmekkel az igazságszolgáltatás során amiatt, hogy problémák merülnek fel az akadálymentesség tekintetében, nem áll rendelkezésre döntéshozatali támogatás, vagy nem érhető el támogatás a kommunikációhoz, ideértve például a jelnyelvi tolmácsolást.

1.9. Az önálló életvitel és a közösségbe való befogadás javítására irányulóan javasolt iránymutatásokat az Európai Bizottságnak különös gondossággal kell kezelnie. Az iránymutatásoknak nagyon egyértelmű fogalom meghatározásokon kell alapulniuk arra vonatkozóan, hogy mit értünk az intézményi gondozás, közösségi alapú szolgáltatások, valamint önálló életvitel alatt. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság alapozza fogalom meghatározásait az intézményi ellátásról a közösségi ellátásra való áttéréssel foglalkozó európai szakértői csoport által meghatározott és elfogadott, valamint a CRPD 19. cikkel kapcsolatos 5. általános kommentárja szerinti meghatározásokra.

1.10. A foglalkoztatási eredmények javítására irányulóan javasolt csomag, valamint az Európai Bizottság azon ígérete, amely szerint javítani fogja a fogyatékossgal élő személyek uniós intézményekhez történő felvételét és befogadását, világos választ ad a civil társadalom részéről megfogalmazott kérésekre. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, mennyire fontos a Covid19-világjárvány fényében a fogyatékossgal élő személyek minőségi foglalkoztatásának előmozdítása⁽²⁾, és e tekintetben a stratégia lehetett volna bátrabb. Az EGSZB határozottan javasolja, hogy kezdjék meg az említett intézkedések végrehajtásának nyomon követéséhez szükséges mutatók kidolgozását, és történjenek erőfeszítések annak érdekében, hogy az intézkedések igazodjanak a polgári védelmi, valamint a munkahelyi egészségvédelemre és biztonságra vonatkozó intézkedésekhez. A tagállamokon belüli foglalkoztatás tekintetében ez részben megvalósítható lenne az Európai Bizottság azon javaslatával, amely szerint mutatókat kell belefoglalni a szociális jogok európai pillérének új szociális eredménytáblájába a fogyatékossgal élőket esetében fennálló foglalkoztatottsági szakadékokra vonatkozóan, néhány másik mutatót pedig le kellene bontani fogyatékossgal élőket szerint. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a cél nem csupán a magasabb foglalkoztatási ráta, hanem a minőségi foglalkoztatás is, amely lehetővé teszi a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy munkájuk révén javítsák szociális helyzetüket. Ezért javasoljuk, hogy az eredménytábla tartalmazza mutatókat a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának minőségéről, ideértve például azt, hogy teljes munkaidős és hosszú távú szerződésekkel rendelkeznek-e, valamint hogy a nyílt munkaerőpiacon foglalkoztatják-e őket. Az Európai Bizottságnak keményen fel kell lépnie a tagállamok által meghatározandó célkitűzések érdekében, amelyek rögzítik, hogy milyen mértékben kell csökkenteniük 2030-ra a fogyatékossgal élőket foglalkoztatása tekintetében fennálló szakadékot. Ambíciózus célokat szeretnénk látni, amelyekkel a lehető legközelebb lehet kerülni a foglalkoztatási szakadék megszüntetéséhez, a nyílt munkaerőpiacon történő foglalkoztatásra összpontosítva.

1.11. A stratégia több intézkedést is javasol az oktatással kapcsolatban. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a sajátos nevelési igényű tanulókkal foglalkozó pedagógusok képzésére irányuló intézkedésnek kiemelten kell kezelnie a többségi oktatási rendszerben dolgozó tanárok képzését is, hogy integrált osztálytermi tanulást lehessen kínálni. A tagállamokat ösztönözni kell arra, hogy biztosítsanak sajátos nevelési igényű tanulókkal foglalkozó pedagógusokat az inkluzív létesítményekben, hogy ezáltal a fogyatékossgal élő gyermekek hozzájuthassanak a számukra szükséges szakszerű támogatáshoz, miközben fogyatékossgal nélkül élők által látogatott többségi iskola tanulói lehetnek.

⁽²⁾ Disability and labour market integration: Policy trends and support

1.12. Az uniós fejlesztési együttműködésre vonatkozó valamennyi emberi jogot felölelő, jogokon alapuló megközelítéssel kapcsolatos eszköztár aktualizálására irányuló javaslat pozitív lépés. Ezt a beruházások helye szerinti országokban működő nemzeti és helyi fogyatékosügyi szervezetek észrevételeinek figyelembevételével kell megvalósítani.

1.13. A tagállamokat a 2000. évi hágai egyezmény végrehajtásában támogató intézkedés a kényszerkezelés és a kényszerítés tekintetében ütközne a CRPD-vel. Ezt a fogyatékosügyi szervezetek észrevételeinek figyelembevételével kezelni kell, mielőtt az Európai Bizottság bármilyen további intézkedést hozna.

1.14. Az EGSZB örömmel nyugtázza, hogy az Európai Bizottság elkötelezett amellett, hogy jó példával járjon elől. Az olyan javaslatokat, mint az Európai Bizottság épületeinek akadálymentessége, szigorúan végre kell hajtani, nem térve el a stratégiában meghatározott ütemezéstől.

1.15. A javasolt adatgyűjtési stratégia az egyik legfontosabb elképzelés. Az EGSZB rámutat arra, hogy gondoskodni kell a lebontott adatok szisztematikusabb gyűjtéséről, esetlegesen a washingtoni csoport rövid kérdéssorozatának felhasználásával.

1.16. A stratégiában rögzített célkitűzések és intézkedések nyomon követésére szolgáló keret várhatóan 2021-re elkészül. Az EGSZB – és különösen az EGSZB fogyatékosággal foglalkozó tanulmányozócsoportja – kész támogatni az Európai Bizottságot ennek kialakításában, a fogyatékosügyi szervezetek mellett, amelyeket teljeskörűen és érdemben be kell vonni az egész folyamatba.

1.17. A stratégia kimondja, hogy a fogyatékosággal élő személyeknek teljes mértékben részt kell venniük az Európa jövőjéről szóló konferencián. Az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Bizottság eleget tenne ennek a kötelezettségvállalásnak azáltal, hogy a fogyatékosággal élő személyeket és képviselői szervezeteiket is bevonja a konferencia valamennyi témakörébe, nem csak a kifejezetten a fogyatékosággal kapcsolatosakba.

1.18. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy kezdje meg a CRPD-bizottság uniós jelöltjének kiválasztását, és javasolja, hogy a jelölt fogyatékosággal élő európai nő legyen.

1.19. Az Európai Unió Tanácsára szintén alapvető szerep hárul a stratégia végrehajtásában. Az EGSZB felhívja a Tanácsot, hogy csatlakozzon a fogyatékosügyi platformhoz, és a stratégiában foglaltaknak megfelelően mielőbb nevezzen ki egy fogyatékosügyi koordinátort. A Tanács fogyatékosügyi koordinátorának a CRPD kapcsolattartó pontjaként kell szolgálnia, amint azt a CRPD 2015-ös felülvizsgálatának záró megjegyzéseiben javasolták az Uniónak.

1.20. Az EGSZB emellett felhívja a fogyatékosügyi mozgalmat, hogy lépjen fel proaktívan, és gyakoroljon nyomást annak érdekében, hogy a stratégia minden egyes intézkedése beváltsa az ígéreteket, és tanúsítson szolidaritást annak biztosítása terén, hogy az intézkedések a fogyatékosággal élő bevándorlók és menekültek javát is szolgálják. A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló stratégia elindítása azonban csak a kiindulópont. Nem maga a stratégia fog tényleges változást hozni a fogyatékosággal élő személyek számára, hanem az, hogy milyen erősek lesznek az egyes alkotóelemei az elkövetkező évtizedben. A szociális partnereknek és a civil társadalmi szervezeteknek teljes mértékben támogatniuk kell az új stratégia végrehajtását.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB örömmel nyugtázza, hogy a fogyatékosággal élő személyek jogaira vonatkozó, 2021 és 2030 közötti stratégia egyértelmű előrelépést jelent az előző stratégiához képest. Továbbá az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság konzultációs folyamatát, valamint azt, hogy az EGSZB véleményében⁽³⁾ megfogalmazott javaslatok közül több is helyet kapott a végleges stratégiában. Ez arra is rámutat, hogy az EGSZB egyértelműen képes alakítani az új uniós szakpolitikák és kezdeményezések kimenetelét.

2.2. Az EGSZB örömmel veszi tudomásul, hogy az Európai Bizottság elkötelezte magát hét kiemelt javaslat mellett, egyértelmű célkitűzésekkel és teljesítési határidőkkel. Az átláthatóságnak ez a foka nagyban megkönnyíti az EGSZB, a civil társadalom és a szociális partnerek munkáját az intézkedésekkel kapcsolatos észrevételeik elkészítése során.

2.3. A kiemelt javaslatok közül az EGSZB különösen nagy lehetőségeket lát az AccessibleEU erőforrásközpontban. Ennek sikere részben azon múlik, hogy milyen forrásokat rendel hozzá az Európai Bizottság, milyen a központot működtető személyzet szakértelme, és mennyire képes összehozni egymással olyan szakértőket, akik valós értékkel bíró ismereteket adhatnak tovább a tagállamoknak.

⁽³⁾ HL C 97., 2020.3.24., 41. o.

2.4. Az EGSZB örömmel fogadja az uniós szintű fogyatékosági kártyára irányuló javaslatot. Az, hogy milyen változást fog hozni ez a kártya a fogyatékosággal élő személyek életében, attól függ, hogy milyen jogokat és jogosultságokat fog biztosítani a kártya a bevezetésekor, és hogy tesznek-e lépéseket annak érdekében, hogy valamennyi tagállamban biztosított legyen a végrehajtás.

2.5. A stratégia egyik erőssége az, ahogyan hatni fog az Európai Bizottság belső működésére, valamint a többi uniós intézménnyel való kapcsolatra. Az EGSZB különösen üdvözli az Európai Bizottság és az EGSZB közötti éves eszmecsere iránti elkötelezettséget. Emellett úgy véljük, hogy az EGSZB számára – a fogyatékosággal élő személyek szervezeti mellett – helyet kell biztosítani az új fogyatékoságügyi platformban.

2.6. Bizonyos tekintetben a stratégia bátortalan előrelépésnek tűnik. Sok javaslatot átvesz az EGSZB véleményéből⁽⁴⁾, az új jogszabályok iránti elkötelezettség azonban hiányzik. A kemény jogszabályokra hivatkozó öt intézkedés közül négy a meglévő jogszabályok már folyamatban lévő felülvizsgálatát jelenti, egy pedig „adott esetben” javasolja a jogalkotás lehetőségének mérlegelését. Az új stratégia előnyben részesíti az olyan mechanizmusokat, mint például az iránymutatások és az eszköztárak, amelyek – bár előmozdíthatják a tagállami gyakorlatokat – sokkal inkább magukban hordozzák a meg nem felelés kockázatát, anélkül hogy a tagállamot az Európai Unió Bírósága elé lehetne állítani.

2.7. A stratégiában az Európai Bizottság ígéretet tett arra, hogy bizonyos kérdéseket egyéb uniós stratégiák és cselekvési tervek révén fog kezelni, ideértve az uniós digitális kormányzati stratégiát és a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervet. Az Európai Bizottság nem minden esetben szolgál részletekkel arra vonatkozóan, hogy miként fogja kezelni ezekben a stratégiákban a fogyatékosággal kapcsolatos kérdéseket. Több részlettel kellene szolgálni arról, hogy pontosan miként javasolja ezt megtenni az Európai Bizottság.

2.8. Az EGSZB aggályainak ad hangot a tagállamok a 2000. évi hágai egyezmény végrehajtásában támogató intézkedéssel kapcsolatban, amely az egészségügyi eljárások során a kényszerkezelés és kényszerítés tekintetében ütközne a CRPD-vel. Ezt a fogyatékoságügyi szervezetek észrevételeinek figyelembevételével kezelni kell, mielőtt az Európai Bizottság bármilyen további intézkedést hozna.

2.9. Az EGSZB véleménye szerint a stratégia képes lehet valódi változást elérni, de ez teljes mértékben attól függ, hogy mennyire jól hajtják végre, és mennyire nagyratörőek az egyes intézkedések. Ha az Európai Bizottság és a tagállamok nem tesznek ambiciózus lépéseket olyan intézkedések érdekében, amelyek megkérdőjelezzik a status quót, akkor előfordulhat, hogy a stratégia messze elmarad az Unióban fogyatékosággal élő több mint 100 millió személy várakozásaitól.

2.10. Az EGSZB felhívja a fogyatékoságügyi mozgalmat, hogy proaktívan gyakoroljon nyomást annak érdekében, hogy a stratégia beváltsa ígéreteit. Nem maga a stratégia fog tényleges változást hozni a fogyatékosággal élő személyek számára, hanem az, hogy milyen erősek lesznek az egyes alkotóelemei az elkövetkező évtizedben.

3. Akadálymentesség és az uniós jogok gyakorlása

3.1. A stratégia második és harmadik fejezete az akadálymentességgel és az uniós jogok gyakorlásával kapcsolatos intézkedéseket tárgyal. A főbb intézkedések a következők:

3.1.1. Kiemelt kezdeményezés az AccessibleEU elnevezésű erőforrásközpont létrehozására irányulóan. Ez az akadálymentesítési szabályok végrehajtásáért és érvényesítéséért felelős nemzeti hatóságokat fogja össze az akadálymentesség területéről érkező szakértőkkel és szakemberekkel, hogy megosszák egymással a bevált gyakorlatokat, valamint eszközöket és szabványokat dolgozzanak ki az uniós jog végrehajtásának megkönnyítésére. Ez tükrözi az EGSZB uniós akadálymentességi testület felállítására irányuló felhívását. Az Európai Bizottságnak tisztáznia kell, miként fogják finanszírozni és személyzettel ellátni a központot, és hogyan fog a központ kapcsolatba lépni az akadálymentességgel foglalkozó szakértőkkel, az akadálymentesítés területén tapasztalatokkal rendelkező személyekkel és a fogyatékosággal élők szervezeteivel.

3.1.2. Európai fogyatékosági kártya létrehozása 2023 végére, amelyet valamennyi tagállamban elismernének. Az EGSZB örömmel nyugtázza, hogy ez közvetlen válasz a 2019-es véleményében megfogalmazott felhívására⁽⁵⁾. A kezdeményezés sikere azon fog múlni, hogy milyen jogosultságokat biztosít a kártya, és valamennyi tagállam jóváhagyja-e annak teljeskörű alkalmazását. Az EGSZB nyomatékosan kéri az Európai Bizottságot, hogy legyen ambiciózus a fogyatékosági kártya tekintetében, figyelembe véve, hogy ez lesz a stratégia egyik fő eredménye, és referenciamutatóként szolgál, amely alapján sokan fogják megítélni a stratégia sikerét.

⁽⁴⁾ HL C 97., 2020.3.24., 41. o.

⁽⁵⁾ HL C 97., 2020.3.24., 41. o. és HL C 56., 2021.2.16., 36. o.

3.1.3. A web-akadálymentesítési irányelv alkalmazásának értékelése és annak felmérése, hogy szükség van-e az irányelv felülvizsgálatára. Ez az értékelés alkalmas kínál annak elemzésére, hogy megfelel-e a jogszabály a célnak az egyre inkább digitalizált közszektorban, különösen a Covid19 után. Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottságnak meg kell szüntetnie azt a kivételt, amely szerint az irányelv hatálya nem terjed ki bizonyos weboldalakra (például iskolák, óvodák és bölcsődék), mivel ezek a lehetséges kivételek kedvezőtlen hatással lehetnek a fogyatékosággal élő olyan személyekre, akik csak digitális eszközök segítségével tudnak hozzáférni ezekhez a közszolgáltatásokhoz. Ezenkívül egyértelműbb magyarázatot várnánk arra vonatkozóan, hogy milyen intézkedésre kerül sor az irányelv követelményeinek meg nem felelő tagállamok esetében.

3.1.4. Több meglévő jogszabály felülvizsgálata, ideértve az épületek energiahatékonyságával kapcsolatos jogszabályi keretet (amely a felújítási követelmények következtében hatással van az akadálymentesség javítására is); az utasjogokra vonatkozó szabályozási keretet; a transeurópai közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó uniós iránymutatásokról szóló 1315/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet⁽⁶⁾ (az akadálymentesség megerősítése érdekében); valamint a városi mobilitási csomagot. Miközben az EGSZB csalódott amiatt, hogy az Európai Bizottság nem volt nagyratörőbb, és nem javasolt nagyobb számban kemény jogszabályokon alapuló intézkedéseket, örömmel nyugtázza, hogy az épített környezet és a közlekedés akadálymentesítésével kapcsolatos intézkedésekre irányuló felhívásával alakítani tudta a stratégiát. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy legyen ambiciózus a módosítások során, és járjon el a határozott akadálymentesítési intézkedések érdekében.

3.1.5. Útmutató készítése a fogyatékosággal élő polgárok választási folyamatban való részvételére vonatkozó helyes választási gyakorlatról, együttműködve a tagállamokkal, az európai választási együttműködési hálózattal és az Európai Parlamenttel a fogyatékosággal élő személyek politikai jogainak szavatolása érdekében, beleértve a választhatóság jogát és az akadálymentes tájékoztatáshoz való jogot. Emellett az Európai Bizottság az elektronikus szavazásról szóló gyűjteményben foglalkozni fog a fogyatékosággal élő polgárok igényeivel, és támogatni fogja az inkluzív demokratikus részvételt. Fontos, hogy az Európai Bizottság szorosan együttműködjön az Európai Parlamenttel, biztosítandó, hogy a következő uniós választások akadálymentesek legyenek, és az EU jó példával járjon elől.

4. Tiszteséges életminőség és egyenlő részvétel

4.1. A stratégia negyedik és ötödik fejezete az életminőséggel és az egyenlőséggel kapcsolatos intézkedéseket tárgyal. A főbb intézkedések a következők:

4.1.1. Kiemelt kezdeményezés a tagállamoknak szóló, az önálló életvitel és a közösségbe való beilleszkedés javítására vonatkozó iránymutatásokról. Az EGSZB szerint ez a kezdeményezés kulcsfontosságú lehet. Ereje annak világos és szigorú meghatározásán fog múlni, hogy mi minősül intézményi gondozásnak és az miért kerülendő, valamint hogy mi értendő a közösségi alapú szolgáltatásokba és az önálló életvitelbe való beruházás alatt. Az iránymutatást a fogyatékosággal élő személyek és az őket képviselő szervezetek észrevételeinek figyelembevételével kell elkészíteni.

4.1.2. A szociális szolgáltatások keretrendszere, amely javítaná a fogyatékosággal élő személyek számára nyújtott szolgáltatásokat, és növelné a munkahelyek vonzerejét ezen a területen. Az EGSZB szerint ez a keretrendszer nem összpontosíthat csupán arra, hogy miként tehető vonzóbbá a szociális ágazat a bérek és a munkafeltételek tekintetében, hanem azt is biztosítania kell, hogy a szolgáltatók megfelelő képzésben részesüljenek a tekintetben, hogy miként nyújtsanak olyan támogatást, amelyet a szolgáltatások igénybevevőinek döntései vezérelnek, és amely az emberi jogokon alapuló, személyközpontú megközelítésre alapul.

4.1.3. A fogyatékosággal élő személyek munkaerőpiaci eredményeire vonatkozó új csomag. A csomag részeként az Európai Bizottság törekedni fog annak biztosítására is, hogy a tagállamok szigorúan érvényesítsék a foglalkoztatási egyenlőségről szóló irányelvben foglalt jogokat, és 2021-ben jelentést készít az irányelv alkalmazásáról. Emellett az Európai Bizottság 2021-ben felügyeli a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv kidolgozását, ideértve a fogyatékosággal élő személyekkel kapcsolatos lehetőségeket és a nyitott munkaerőpiaci integrációt. A fogyatékosággal élő személyek számos akadállyal szembesülnek a foglalkoztatáshoz való hozzáférés terén. Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottságnak egyértelműsíteni kell, hogy milyen akadályok állnak fenn, és melyeket kell a legsürgősebben kezelni, valamint azt, hogy a Covid19 hogyan súlyosbította a helyzetet. Javasoljuk, hogy a csomag kialakítását megelőzően készüljön kutatás vagy felmérés, amelynek keretében megkérdezzük a fogyatékosággal élő személyeket és a fogyatékosággal élő személyek szervezeteit arról, hogy szerintük mit kellene elvégezni. Emellett az EGSZB úgy véli, a foglalkoztatási csomagnak kiemelten foglalkoznia kell a nyitott munkaerőpiacon – többek között a szociális gazdaságban és a D-WISE foglalkoztatási modellekben – történő minőségi foglalkoztatáshoz való hozzáférés lehetőségével, megelőzve a fogyatékosággal élők további kirekesztését, és megszólítva különösen a fogyatékosággal élő, munkát kereső nőket és fiatalokat. A cél nem csupán a foglalkoztatási ráta javítása kell, hogy legyen, hanem annak lehetővé tétele is, hogy a fogyatékosággal élő személyek fizetett munka révén javíthassák szociális helyzetüket és pénzügyi jólétüket.

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1315/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a transeurópai közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó uniós iránymutatásokról és a 661/2010/EU határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 348., 2013.12.20., 1. o.).

4.1.4. 2022-ben tanulmány készítése a fogyatékossgal élő személyeknek nyújtott szociális védelemről és szolgáltatásokról, majd iránymutatás nyújtása a tagállamoknak a szociális védelem reformjaihoz, főleg a fogyatékossgal kapcsolatos értékelési keretekre összpontosítva. A tanulmánynak hangsúlyosan foglalkoznia kell a szociális szolgáltatásokkal – amelyek alapot biztosítanak a fogyatékossgal élőknél méltóságteljes életéhez –, valamint a családtagok és a gondozók szerepével. Az iránymutatásnak ezért hangsúlyoznia kell, hogy a szolgáltatásoknak képesnek kell lenniük arra, hogy kielégítsék a fogyatékossgal élő személyek egyéni szükségleteit, a közösségen belül és nem elszigetelt körülmények között, és a fogyatékossgal élőknél számára nyújtott megfelelő juttatásoknak kell kísérniük őket. A szociális védelem reformjairól szóló iránymutatásnak mindenképpen foglalkoznia kell a fogyatékossgal élő személyek magasabb megélhetési költségeivel, és nagyobb rugalmasságra kell ösztönöznie a tagállamokat, szorgalmazva, hogy az érintettek, illetve házas- vagy élettársuk jövedelmétől függetlenül tegyék lehetővé a fogyatékossgal élőknél ellátásuk további folyósítását. A fogyatékossgal élő személyek számára lehetővé kell tenni, hogy szabadon keressenek munkát vagy együtt éljenek, illetve összeházasodjanak partnerükkel, anélkül, hogy ez pénzügyi hátrányokkal járna számukra.

4.1.5. Képzési stratégia igazságügyi szakemberek számára, hangsúlyt fektetve a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos uniós jogszabályokra, beleértve a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt is. E stratégia magában foglal egy tanulmányt a kiszolgáltatott helyzetben lévő felnőttek számára a büntetőeljárások során biztosított eljárási biztosítékokról, és annak felmérésére is kiterjed, hogy szükség van-e jogalkotási javaslatokra a kiszolgáltatott felnőttek támogatásával és védelmével kapcsolatban, összhangban az áldozatok jogaira vonatkozó uniós stratégiával. Az Európai Bizottság emellett iránymutatást készít a tagállamok számára az EU-n belül fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseivel kapcsolatban. Támogatni fogja a tagállamokat abban, hogy növeljék a fogyatékossgal élő személyek szakemberként való részvételét az igazságszolgáltatási rendszerben. Az EGSZB üdvözli ezeket a javaslatokat, amelyekben visszacengenek a véleményében megfogalmazott ajánlások⁽⁷⁾. Az EGSZB örömmel nyugtázza azt is, hogy az Európai Bizottság felkéri az Alapjogi Ügynökséget, hogy vizsgálja meg az intézményekben lakó, fogyatékossgal élő személyek helyzetét az erőszak, bántalmazás és kínzás tekintetében. Ezen intézkedéseknek iránymutatással kell szolgálniuk azzal kapcsolatban is, hogy miként biztosítható, hogy a fogyatékossgal élő személyektől ne tagadják meg az igazságszolgáltatáshoz való jogot, illetve annak gyakorlása ne szenvedjen kisérdelmet akadálymentességi problémák, a jogképesség hiánya vagy a támogatott döntéshozatalra irányuló segítségnyújtás hiánya miatt, illetve amiatt, hogy nem áll rendelkezésre kommunikációs támogatás, például jelnyelvi tolmácsolás. A támogatott döntéshozatallal kapcsolatos bevált gyakorlatokat a CRPD 12. és 13. cikkének megfelelően össze kell gyűjteni. Hasznos lehet azt is megvizsgálni, miként hajtották végre a tagállamok a büntetőeljárás során gyanúsított és vádolt kiszolgáltatott személyekre vonatkozó eljárási biztosítékokról szóló 2013. november 27-i bizottsági ajánlást⁽⁸⁾.

4.1.6. Többféle intézkedés az oktatás területén. Ezek közé tartozik, hogy a 2021–2027-es időszakra szóló digitális oktatási cselekvési tervnek megfelelően a tagállamok támogatást kapnak a támogató technológiák, valamint a hozzáférhető digitális tanulási környezet és tartalom biztosításához. Az Európai Bizottság emellett eszköztárat javasol a koragyermekkori nevelés és gondozás terén történő befogadáshoz, amely külön fejezetet tartalmaz a fogyatékossgal élő gyermekekről. Végeterül az Európai Bizottság segíteni fogja a tagállamokat tanárképzési rendszereik továbbfejlesztésében, hogy le lehessen küzdeni a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában jelentkező pedagógushiányt, és valamennyi oktatási szakember képes legyen kezelni az osztálytermi sokszínűséget és az inkluzív oktatást. Az EGSZB örömmel nyugtázza, hogy az Európai Bizottság elismeri, milyen szerepet játszhat az EU az inkluzív oktatás, különösen az e-oktatás előmozdításában, mivel a fogyatékossgal élő tanulók a Covid19-világjárvány során számos problémával szembesültek az akadálymentesség tekintetében. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozni kívánja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulókkal foglalkozó pedagógusok képzésére irányuló fellépésnek ki kell terjednie a többségi oktatási rendszerben dolgozó tanárok azzal kapcsolatos képzésére is, hogy miként lehet integrált osztálytermi tanulást kínálni. Az Európai Bizottságnak elő kellene mozdítania az általános inkluzív oktatást, és ösztönöznie kellene a tagállamokat, hogy biztosítsanak sajátos nevelési igényű tanulókkal foglalkozó pedagógusokat az inkluzív oktatási létesítményekben. Emellett be kell ruházni az oktatási rendszereken belül a fogyatékossgal élő személyek számára biztosított pályaaorientációs tanácsadásba, amelyet fejleszteni is kell.

4.1.7. Az inkluzív művészet és kultúra, a sport, a szabadidős tevékenységek, a kikapcsolódást elősegítő tevékenységek – és azon belül az idegenforgalom – területén a stratégia több fronton fellépve erősíteni fogja a részvételt, például együttműködve az általános és fogyatékossgal specifikus sportszervezetekkel, támogatva a műalkotások fogyatékossgal élő művészek általi létrehozását, és felhasználva az uniós forrásokat annak érdekében, hogy akadálymentesebbé tegye a fogyatékossgal élőknél számára a kulturális örökségi helyszíneket és a művészeti eseményeket.

4.1.8. Az EGSZB sajnálja, hogy a stratégia nem elég ambiciózus a megkülönböztetésmentességről szóló horizontális irányelv elfogadásával kapcsolatban, amely egy évtizede elakadt a Tanácsban. Nincsenek tényleges tervek ennek feloldására vagy alternatívák előterjesztésére arra az esetre, ha a Tanács nem jut megállapodásra.

4.1.9. Az EGSZB emellett szeretne volna, ha nagyobb figyelmet kapnak az egészségügyi vonatkozású kérdések. A stratégia hangsúlyt fektet a rákellenes tervre, ami üdvözlendő, ugyanakkor nagyon homályos az olyan kérdésköröket illetően, mint a mentális egészség, az egészséggel kapcsolatos információk akadálymentessége, valamint a még mindig intézményekben lakó, fogyatékossgal élő személyek számára biztosított egészségügyi ellátás.

(7) HL C 97., 2020.3.24., 41. o.

(8) HL C 378., 2013.12.24., 8. o.

5. A fogyatékossgal élő személyek jogainak előmozdítása világszerte

5.1. A stratégia hatodik fejezete a fogyatékossgal élő személyek jogainak világszerte történő előmozdítását célzó intézkedéseket tárgyalja. A főbb intézkedések a következők:

5.1.1. A fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó uniós adatgyűjtés megerősítése az uniós finanszírozású humanitárius segítségnyújtás keretében, például a washingtoni rövid kérdéssor használatának előmozdítása révén. Ez kiváló javaslat, amely reagál az EGSZB által korábban megfogalmazott kérésekre. Az EGSZB szeretné, ha minden területen javulna a lebontott adatok gyűjtése, különösen ami az intézményekben lakókat illeti. Ezenkívül az Uniónak támogatnia kellene az ENSZ CRPD egyezményének végrehajtását, és elő kellene mozdítani annak világszintű ratifikálását.

5.1.2. Az uniós fejlesztési együttműködésre vonatkozó valamennyi emberi jogot felölelő, jogokon alapuló megközelítéssel kapcsolatos eszköztár aktualizálása 2021-ben. Ezt nemcsak az Unióban működő fogyatékossgügyi szervezetekkel, hanem a beruházások helye szerinti országokban működő nemzeti és helyi fogyatékossgügyi szervezetekkel is együttműködve kell megvalósítani.

5.1.3. Annak biztosítása, hogy szisztematikusan használják az OECD Fejlesztési Támogatási Bizottságának (DAC) fogyatékossgai mutatóját a fogyatékossgal kapcsolatos inkluzív beruházások nyomon követésére az uniós finanszírozás célzott figyelemmel kísérése érdekében. Az EGSZB nagy örömmel nyugtázza, hogy ez a SOC/616. sz. véleményében⁽⁹⁾ megfogalmazott javaslat bekerült a stratégiába.

6. A stratégia megvalósítása és példamutatás

6.1. A stratégia hetedik és nyolcadik fejezete a stratégia végrehajtásával kapcsolatos intézkedéseket, valamint azt a kérdést tárgyalja, hogy miként fog az Európai Bizottság ennek megvalósítása érdekében a felépítésén és a munkamódszerein változtatni. A főbb intézkedések a következők:

6.1.1. Évenkénti eszmecsere az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal. Az EGSZB örömmel nyugtázza, hogy hivatalossá válik a stratégia végrehajtásába való bevonása, és várakozással tekint erre a folyamatos, strukturális együttműködésre. Örömmel fogadja továbbá, hogy az Európai Bizottság rendszeres magas szintű találkozókat is szervez majd az Európai Parlament, a Tanács és az EKSZ, valamint a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek részvételével.

6.1.2. Fogyatékossgügyi platform létrehozása, amely a fogyatékossgal foglalkozó magas szintű munkacsoportot váltja fel. A platform támogatni fogja a stratégia és a nemzeti fogyatékossgügyi stratégiák végrehajtását. Össze fogja fogni a CRPD nemzeti kapcsolattartó pontjait, a fogyatékossgal élő személyek szervezeteit és az Európai Bizottságot. Fórumot fog biztosítani a CRPD tagállami végrehajtására vonatkozó, ENSZ által készített értékelések megvitatásához. Az EGSZB nagy reményeket fűz ehhez az új struktúrához, amely nyitottabbnak és átláthatóbbnak ígérkezik a magas szintű csoporthoz képest.

6.1.3. Megújult humánerőforrás-stratégia, amelynek célja a fogyatékossgal élő alkalmazottak foglalkoztatásának és karrierlehetőségeinek javítása, ideértve a Sokféleség és a Társadalmi Befogadás Hivatalát, amely felülvizeli azon intézkedések kidolgozását és végrehajtását, amelyekkel az Európai Bizottság egész szervezetében előmozdítható a sokszínűség és a befogadás. Az EGSZB ezt tekinti a stratégia egyik legígéretesebb intézkedésének, és reméli, hogy nyomában ténylegesen növekedni fog az uniós intézményekhez felvett, fogyatékossgal élő személyek száma. Az EGSZB örömmel veszi tudomásul azt is, hogy az Európai Bizottság aktualizálni fogja az EPSO célzott kommunikációs és tájékoztatási stratégiáját, valamint megerősíti az Európai Bizottság szolgálatának vezetői által a sokszínűségről és a fogyatékossgal élő alkalmazottak igényeihez való észszerű alkalmazkodásról való jelentéstételt.

6.1.4. Az Európai Bizottság valamennyi audiovizuális kommunikációs és grafikai tervezési szolgáltatásának akadálymentesebbé tétele 2023-ra. Az EGSZB üdvözli ezt az intézkedést, és kéri az Európai Bizottságot, hogy a lehető legmagasabb szintű akadálymentesség biztosítása érdekében működjön együtt akadálymentesítési szakemberekkel.

6.1.5. Az akadálymentesség szavatolása az Európai Bizottság valamennyi újonnan elfoglalt épületében. Az Európai Bizottság emellett biztosítani fogja, hogy rendezvényeinek helyszínei akadálymentesek legyenek, valamint hogy 2030-ra az Európai Bizottság valamennyi épülete megfeleljen az európai akadálymentesítési szabványoknak. Az EGSZB nyomatékosan kéri az Európai Bizottságot ennek feltétlen megvalósítására.

6.1.6. Adatgyűjtési stratégia kidolgozása, amely útmutatást nyújt a tagállamoknak, és elemzi a meglévő adatforrásokat és mutatókat, az adminisztratív adatok vonatkozásában is. Az EGSZB rámutat arra, hogy gondoskodni kell a lebontott adatok gyűjtéséről, esetlegesen a washingtoni rövid kérdéssor felhasználásával, amint arra a stratégia is utal.

⁽⁹⁾ HL C 97., 2020.3.24., 41. o.

6.1.7. Nyomonkövetési keret közzététele a stratégia célkitűzéseire és intézkedéseire vonatkozóan, majd új fogyatékosági mutatók kidolgozása és 2024-ben jelentés kiadása a stratégiáról, amely értékeli a végrehajtás előrehaladását, és szükség esetén aktualizálja a célkitűzéseket és a fellépéseket. Az EGSZB és különösen az EGSZB fogyatékosággal foglalkozó tanulmányozócsoportja kész támogatni az Európai Bizottságot e keret kialakításában, a fogyatékosági szervezettek mellett. Az EGSZB üdvözli, hogy határidőt állapítottak meg a végrehajtási jelentéshez, amelynek ütemezése lehetővé teszi az Európai Bizottság számára, hogy a stratégia időtartama alatt korrigálja az esetleges hiányosságokat.

Kelt Brüsszelben, 2021. július 7-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG
